

УДК 94(477).157:334

Оксана П'ятковська
(Львів)

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ДІАСПОРИ

У статті розглянуто досвід зарубіжних держав у сфері використання фінансово-економічного потенціалу власних діаспор та запропоновано механізми удосконалення українського законодавства з метою часткової імплементації цього досвіду в Україні.

Ключові слова: діаспора, закордонні українці, грошові трансферти, інвестиції, торгівля.

Світові масштаби міжнародної міграції сьогодні свідчать про те, що вона стає чинником формування нового глобального порядку. Різке зростання темпів міграції [27] відбувається одночасно з консолідацією мігрантів, інституціоналізацією їх товариств та організацій. Це змушує науковців говорити про так звану «діаспоризацію світу» як один з найбільш імовірних сценаріїв розвитку людства [6], адже роль діаспор та їх вплив у світі постійно зростає. Головний спеціаліст з трудової міграції та людського розвитку МОМ також підтверджує це, зауважуючи, що транснаціональний характер діаспори означає, що роль цих громадян має вирішальне значення, коли йдеться про об'єднання країн і громад [12]. Як наголошує Тагід Паша, зростає визнання того, що ресурси діаспори можуть сприяти активізації торгівлі, інвестицій і культурних зв'язків між різними країнами, і що члени діаспори є важливими учасниками процесу розвитку [12].

За підрахунками Світового Конгресу Українців, українська діаспора сьогодні налічує близько 20 млн. осіб [10], що становить третину всіх українців. Зважаючи на такий вагомий людський потенціал, Україна повинна чітко сформулювати та розвивати різні напрями співпраці з діаспорою, які слід систематизувати у загальнодержавну Стратегію. Відсутність такої Стратегії актуалізує потребу в науково-прикладних розробках соціально-економічних механізмів співпраці держави та діаспори як одного з найбільш необхідних напрямів Стратегії співпраці України та діаспори.

Проблемам діаспорних утворень та питанням їхньої соціально-економічної співпраці з країною походження присвячені праці переважно зарубіжних науковців, зокрема М. Чанга, Ю. Кузнецова, К. Ньюленд, Д. Іонеску, Хайна де Хааса, Ж.-Б. Мейєра, Р. Кохена та ін. В українській науковій літературі ця проблематика з'явилася відносно недавно, зокрема, можемо відзначити роботи А. Гайдуцького, О. Шиманської, О. Малиновської, І. Ключковської. Однак процеси міграції мають динамічний характер, формування діаспорних утворень з нової хвилі української міграції має свої особливості, а тому існує потреба у постійному аналізі цих процесів та глибшому дослідженні фінансово-економічних перспектив співпраці України з діаспорою.

Таким чином, основними завданнями цієї статті є аналіз досвіду інших країн у сфері залучення своїх діаспор для фінансово-економічного розвитку країни походження, здійснення критичного аналізу наявних механізмів співпраці України та діаспори, що дасть можливість виокремити перспективи фінансово-економічної співпраці України з українською діаспорою та запропонувати удосконалення національного законодавства з метою практичної реалізації цих перспектив.

Серед науковців існує певна дискусія щодо визначення терміна «діаспора» [2; 3; 6; 7]. У зв'язку з постійними деформаціями, що виникають у світовій міграційній системі, термін «діаспора» також змінюється. У часовому розрізі можна прослідкувати еволюцію поглядів науковців щодо трактування поняття «діаспори» [6], однак, ми не будемо на них детально зупинятися і зазначимо, що у цій статті під «діаспорою» розуміємо перебування етнічних одиниць за межами території їх походження, які зберігають свою національну ідентичність та усвідомлюють генетичний чи культурний зв'язок з цією територією. Зауважимо також, що в українському законодавстві є закріплений термін «закордонний українець». Так згідно статті 1 ЗУ «Про закордонних українців», під закордонним українцем розуміють особу, яка є громадянином іншої держави або особою без громадянства, а також має українське етнічне походження або є походженням з України [14]. Законом також регламентовано, що українське етнічне походження – це належність особи або її предків до української нації та визнання нею України батьківщиною свого етнічного походження [14].

За розрахунками Р. Брубейкера, найчисельнішою у світі діаспорою є китайська – 35 млн. осіб (хоча дані Р. Танга свідчать про 60 млн. [26]), афро-американська налічує 25 млн. осіб, курдська – 14 млн. осіб, ірландська – 10 млн. осіб, індійська – 9 млн. осіб, італійська – 8 млн. осіб, єврейська – 8 млн. осіб [19, с. 10-11]. Українська діаспорна мережа сформована з низки українських організацій з понад 30 країн світу, які об'єднані в єдину структуру – СКУ [10]. Однак, існують й інші організації, які знаходяться на етапі встановлення та розвитку, і ще не входять до структурних підрозділів СКУ. Переважна більшість таких організацій сконцентрована в країнах ЄС і сформована з українських трудових мігрантів.

Якщо розглядати фінансову складову зазначеної проблематики, то основна увага багатьох дослідників взаємодії діаспори і розвитку фінансового ринку країни походження зосереджена на грошових трансфертах мігрантів членам своїх родин. В Україні навіть за офіційними даними грошові трансферти перевищують розміри прямих іноземних інвестицій [8, с. 11], при цьому обсяги трансфертів постійно зростають (табл. 1)

Таблиця 1
Обсяги приватних грошових переказів з-за кордону [13, с. 78]

Показник	Роки				
	2009	2010	2011	2012	2013
Усього (млрд. дол. США)	5370	5862	7019	7526	8537
Частка (у % до ВВП)	4,6	4,3	4,3	4,3	4,7

За гіпотетичною моделлю Центру соціальних та економічних досліджень вважається, що українська економіка втратила би близько 7% свого потенціалу без стимулюючого впливу трансфертів мігрантів [8, с. 11]. Однак, за результатами модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні, грошові трансферти трудових мігрантів використовувалися в Україні членами їхніх домогосподарств протягом 2011 – 2012 рр. наступним чином: 77,5% йшло на задоволення щоденних потреб, 40,9% – на придбання товарів довготривалого використання, 29% – на придбання житла, реконструкцію будинку чи квартири, 22,2% – на заощадження, 11,6% – оплата за навчання, 5% – інші витрати [5, с. 93]. Тому досвід інших держав у сфері ефективного використання трансфертів мігрантів у формі інвестиційного капіталу є досить актуальним для України. Наприклад, у багатьох країнах існують асоціації трудових мігрантів, які реалізують проекти спільного використання міграційного капіталу на розвиток сфери охорони здоров'я, освіти, соціальної інфраструктури. Найбільша кількість таких організацій є в США, Канаді, Франції і Великій Британії [18, с. 197]. Такі асоціації стають каналом своєрідних колективних інвестицій в економіку окремого міста чи селища і створюють систему для реалізації проектів і програм, які повністю або частково фінансуються за рахунок коштів від працюючих за кордоном [18, с. 197]. Таким чином міграційний капітал стає джерелом фінансування економічного зростання, адже грошові перекази формують інвестиційну базу для малого і середнього бізнесу. З метою більш дієвого та ефективного залучення фінансового капіталу мігрантів у інвестиційну сферу України Р. Щур теоретико-прикладний розробив механізм трансформації міграційного капіталу у інвестиційні ресурси [18, с. 198]. Серед інструментів цього механізму автор виділяє вклади на депозитні рахунки, вклади у небанківські кредитні установи, державні та місцеві цінні папери, корпоративні цінні папери і нерухомість, інвестування в людський капітал. Серед інших фінансових механізмів залучення та використання капіталу мігрантів, на наш погляд, можна також виділити пайові фонди. Якщо фінансові ринки країн походження функціонують належним чином, то вони ефективно мобілізують заощадження для інвестицій. Країни, що розвиваються, для економічного розвитку потребують вагомих та неперервних інвестиційних вливань, які можуть фінансуватися за рахунок внутрішніх та іноземних заощаджень. Щодо внутрішніх заощаджень, то сучасні економічні дослідження все частіше звертають увагу на важливу роль грошових трансфертів, які можуть акумулюватися у вигляді заощаджень. Іншим механізмом розвитку ринку капіталу країни походження є використання закордонних депозитних рахунків діаспори. Так, протягом останніх років низка країн, що розвиваються (зокрема Албанія, Ефіопія, Індія, Кенія, Нігерія, Шрі-Ланка, Туреччина), лібералізували свої банківські правила з метою ефективного залучення коштів з діаспорних депозитних рахунків [25, с. 6-7]. За результатами дослідження К. Даствена, близько 48% мігрантів, що проживають в Німеччині, зберігають свої заощадження в країнах свого походження [25, с. 11].

Ще одним важливим фінансовим механізмом залучення діаспорного капіталу є облигації діаспори. Найбільшим досвідом застосування цього механізму володіє Ізраїль. Єврейська діаспора у США і частково у Канаді підтримує розвиток Ізраїлю шляхом щорічної купівлі облигацій, що їх випускає Корпорація Розвитку Ізраїлю (DCI), яка була створена у 1951 р. [25, с. 15-16]. Завдяки цим облигаціям уряду вдалося забезпечити надходження довгострокових інвестицій в розвиток інфраструктури [25,

с. 16]. Облігації діаспори випускають також такі країни, як Єгипет, Індія, Ефіопія. Кожна з цих країн застосовує різні механізми використання цих облігацій [25, с. 16]. Так, Єгипет випускає облігації з 70-х рр. і використовує їх для допомоги єгипетським робітникам на території Близького Сходу [25, с. 16].

Індія тричі випустила облігації у 1991 р., 1998 р. і в 2000 р. для фінансування поточного платіжного балансу, щоб уникнути його кризи та для зміцнення фінансової довіри до фінансової системи Індії в періоди фінансових санкцій [25, с. 16]. Досвід Ефіопії у видачі діаспорних облігацій є новим і спрямований на акумулювання коштів для розширення та розвитку держкорпорації електроенергії в країні [25, с. 16]. На початку 2010 р. Греція, у зв'язку з фінансовими проблемами, почала розглядати питання випуску доларових облігацій. У березні 2010 р. спікер парламенту звернувся до грецької діаспори в США, Австралії, країнах Латинської Америки та Європи зробити свій внесок у «Фонд підтримки Греції» [25, с. 16-17]. На наш погляд, цей механізм залучення коштів є надзвичайно ефективним і може використовуватися Україною з різною метою, зокрема ліквідації дефіциту бюджету чи фінансування найбільш уражених секторів економіки.

Іншим фінансовим механізмом використання діаспорного капіталу можемо виділити й пайові фонди діаспори. Цей специфічний вид фінансової участі діаспори в економічному розвитку країни походження найбільше поширений у країнах Південної Африки, зокрема в Руанді та Ліберії [25, с. 18]. Пайові інвестиції є професійними інструментами колективного інвестування. Після 2005 р. представники руандської діаспори з 11 країн світу розпочали формування Пайового Фонду Діаспори Руанди (RDMF) [25, с. 18]. Фонд спрямований на залучення інвесторів з руандської діаспори, корінного населення Руанди та іноземних інвесторів. У цьому сенсі представники діаспори виступають не лише у якості інвесторів, але й як канал передачі технологій та джерело відкриття інвестиційних можливостей в Руанді для світового ринку капіталу [26]. Іншим прикладом є Фонд Ліберійської Діаспори – фонд соціальних інвестицій, який належить ліберійцям, що проживають в США. Завдання фонду – інвестування малих підприємств Ліберії. Діяльність Фонду розподілена на шість секторів (сфер): сільське господарство, рибне господарство, природні ресурси, технології, розвиток інфраструктури, охорона здоров'я [26].

Варто наголосити, що загалом роль діаспори як інвестора відзначається своєю особливістю: по-перше, представники діаспори володіють спеціальною інформацією щодо інвестиційних можливостей країни походження, по-друге, інвестори з діаспори можуть фінансувати проекти з незначним відсотком прибутку у зв'язку з своєрідним сприйняттям інвестиційного ризику, що пов'язаний з патріотичними почуттями діаспори.

Механізми залучення фінансового потенціалу української діаспорної мережі в сучасних умовах розвитку існують лише у вигляді вкладів у небанківські кредитні установи – Української світової кооперативної ради (УСКР). При цьому, у зв'язку з ліквідацією української кооперації в Аргентині у 1983–1985 рр. (спричинена економічною нестабільністю та несприятливим законодавством), виходом з УСКР кооперативної спілки «Нова Фортуна» в Англії, ліквідацією української спілки у Бразилії та торговельно-споживчих, будівельних і виробничих спілок, напрямки діяльності УСКР звузилися до кредитно-фінансової сфери [11]. Сьогодні членами УСКР є кілька асоціацій, зокрема НАКС, Рада українських кооперативів в Австралії (РУКА), Всеукраїнська асоціація кредитних спілок (ВАКС), «Централа українських кооперативів Америки» (ЦУКА).

Станом на початок 2014 р. членами ВАКС були 134 кредитні спілки, а загальна кількість їх членів становила більше 1,1 млн. осіб [1]. Кредитні спілки – члени ВАКС орієнтовані на соціальне кредитування: навчання, лікування, підтримка маленьких підприємців-фермерів, запроваджують і підтримують програми «енергозбереження», «розвиток зеленого туризму» [1]. ВАКС здійснює активну співпрацю з кооперативами Німеччини, Канади, Литви, Польщі, Росії, Світовим банком, американськими та німецькими агентствами і проектами технічної допомоги та ін. міжнародними фінансовими установами [4, с. 231-232]. ЦУКА об'єднує 16 українських кредитних спілок в Америці. У 2010 р. їх активи склали 2,431 млрд. дол. США [4, с. 230]. Окрім надання консультаційної та фінансової допомоги українським кредитним спілкам, ЦУКА фінансує освітньо-інформаційні потреби українців та розвиток українських громадських організацій [11].

Д. Рой вважає, що китайська діаспора забезпечує Китаю довгострокові переваги на міжнародних ринках, сприяє створенню китайської економічної наддержави в Азії та укріплює її позиції у світі [17]. Протягом 2000 та 2008 рр., ВВП Індії на одну особу, враховуючи паритет купівельної спроможності, зріс від 1,717 до 2,599 дол. США, обсяги міжнародної торгівлі протягом цього періоду зросли від 126 до 535 млрд. доларів, при цьому частка Індії у світовій торгівлі зросла від 0,6% у 2000 р., до 1,5% у 2007 р., обсяги прямих іноземних інвестицій до Індії збільшилися з 1,7 млрд. дол. США до, близько, 23 млрд. [21]. М. Ченд доводить, що таке зростання світової економічної могутності Індії відбулося саме завдяки внеску індійської діаспори [20]. Індійська діаспора відзначається своєю

підприємницькою активністю. Наприклад, протягом 2005–2006 рр. рівень самозайнятості індійців у США складав 13,7%, в той час, коли рівень самозайнятості корінних американців – лише 11,8% [21, с. 80-81]. Сьогодні представники індійської діаспори є співзасновниками таких корпорацій, як Hotmail, Sun Microsystems, Juniper Networks, засновниками Cirrus Logic, i2 Technologies та ін. Індійська діаспорна мережа також об'єднує відомих бізнесменів та політиків та має потужне лобі в парламенті США, яке впливає на прийняття рішень щодо індо-американських відносин у сфері міграції, торгівлі, підтримки малого та середнього бізнесу [21, с. 27-30]. До цього варто також додати активне пропагування діаспорою індійської культури в країнах їх проживання, формування іміджу так званого «індійського національного бренду» [21]. Результатом цієї стратегії є зростання попиту на індійські товари у цілому світі, активізація туризму, прямих іноземних інвестицій, утвердження світової довіри до Індії.

Щодо позитивного впливу мігрантів на розвиток зовнішньої торгівлі, то цей факт доводять кілька досліджень. Так, із застосуванням гравітаційної моделі та статистичних даних за період 1980–2010 рр. доведено, що африканські мігранти сприяють істотній активізації експорту з Африки різних видів продукції [22]. Було встановлено, що кожен африканський мігрант сприяє приросту щорічного експорту на 2800 дол. США. [22], тобто міграція кожної додаткової особи щорічно збільшує обсяг експорту країни походження на 2800 дол. США. Спільні емпіричні дослідження науковця Університету Онтаго (Нова Зеландія) та Інституту Дослідження Праці (Німеччина) також доводять, що існує стійкий зв'язок між міграцією та міжнародною торгівлею: зростання міграції на 10% стимулює зростання товарообороту в середньому на 1,5% [23]. Крім того, проаналізований автором науково-емпіричний матеріал дає підстави вважати, що на сьогодні не існує жодного дослідження, яке б доводило протилежний вплив міграції на зовнішню торгівлю [23].

Як бачимо з табл. 2 Україна має від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами з переважною більшістю країн, де сьогодні є діаспорні мережі. Це свідчить про незадіяний потенціал діаспори та великі перспективи співпраці у цій сфері.

Таблиця 2

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з вибраними країнами, торгівельне сальдо, тис. дол. США, 2009 – 2014 рр. [9]

Країна	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014*
Австралія	-223010,6	-146621,4	-113157,1	-17776,7	-42839,0
Канада	-86936,2	-85233,1	-85802,8	-185631,3	-52310,2
Аргентина	-66287,0	-75935,4	-107715,3	-107202,4	-37991,3
Білорусь	-668390,6	-2289420,9	-2817448,6	-1621625,4	-1391101,7
Бразилія	-99701,2	-70296,1	-223737,6	-264008,0	-102937,2
США	-954548,4	-1477476,9	-1890554,9	-1871086,5	-776254,7
РФ	-8766124,9	-9312581,4	-9786546,6	-8169084,4	-2324943,1
Країни Європи	-6163377,7	-8623495,0	-10132032,6	-11493960,7	–

*дані подані за період січень – липень 2014 р.

К. Ньюленд та К. Тейлор, відзначають вагомість такого фактора як ностальгія для стимулювання попиту серед діаспори на товари виробництва країни походження [24]. Крім цього, як зазначають ці дослідниці, представники діаспори сприяють розвитку туристичного бізнесу з країни проживання до країни походження [24].

Натомість якщо проаналізувати пріоритети співпраці України з діаспорою, що передбачені Державною програмою співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року із загальним кошторисом у 109 613 000 грн., то можна побачити, що у ній не передбачено жодного заходу у сфері фінансово-економічної співпраці [15]. Крім того, як видно з Рис. 1., розподіл витрат, відповідно до Програми, зміщено у бік задоволення інформаційних потреб закордонних українців – 44% від загального бюджету Програми.

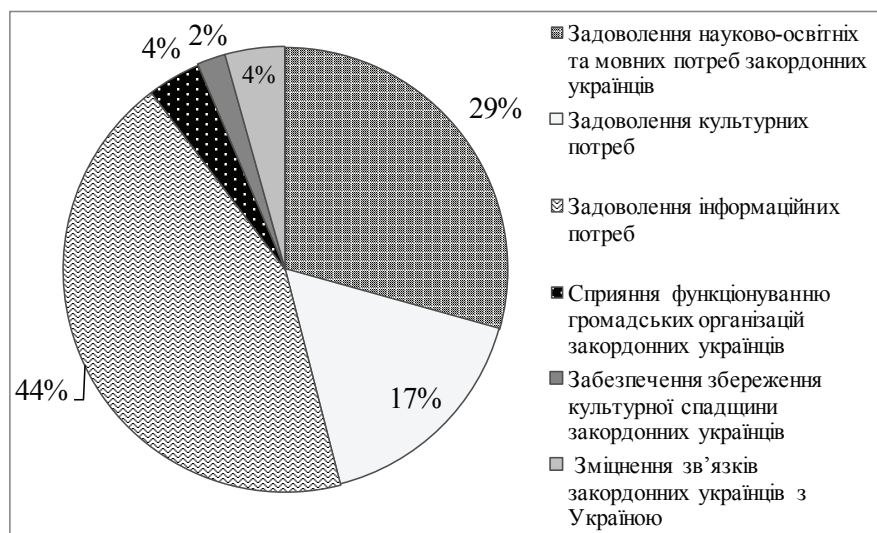

Рис. 1. Розподіл фінансових витрат на виконання завдань Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року.

Складено за: [15].

Підводячи загальний підсумок, вважаємо за доцільне рекомендувати Міністерству закордонних справ України розробити Державну програму співпраці із закордонними українцями на період до 2020 рр., до якої, на наш погляд, має бути внесений окремий розділ заходів у сфері фінансово-економічної та торговельної співпраці з закордонними українцями із відповідним фінансуванням. Вважаємо, що серед таких заходів слід передбачити наступні:

1) створення спільних комісій з представників закордонних українців та провідних українських економістів з метою розробки інвестиційних проектів та механізмів залучення іноземних інвестицій в Україну, а також урядових програм економічного розвитку країни та окремих регіонів;

2) розповсюдження через представництва України за кордоном та закордонні українські громадські організації інформаційні матеріали про економічний і науково-технічний потенціал України;

3) організація та проведення регулярних зустрічей підприємців України із представниками ділових кіл закордонних українців з метою розвитку регіонального співробітництва, створення спільних товариств, філій закордонних компаній та ТНК;

4) проведення регулярних нарад, круглих столів, дискусій тощо представників вищих органів влади та місцевого самоврядування із представниками українського зарубіжжя з метою розробки та удосконалення законодавства у сфері сприяння:

– залучення фінансового капіталу закордонних українців, зокрема розробка нових фінансових механізмів у формі облігацій закордонних українців, пайових фондів, транснаціональних кредитів;

– трансферу інноваційних технологій з країн-проживання закордонних українців;

– зростання потоків товарообігу, зокрема експорту з України до країн проживання закордонних українців.

Список використаних джерел та літератури:

1. Всеукраїнська асоціація кредитних спілок. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vaks.org.ua/images/prezentacii/VAKS_2014.pdf

2. Дятлов В. Диаспори: судьба термина / В. Дятлов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.statusquo.ru/689/article_786.html/

3. Зайка К. Диаспорические и иммигрантские сообщества / К. Зайка // МЭиМО. – 2009. – № 10. – С. 74–80.

4. Звіт Світової Ради Суспільної Служби СКУ за 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrainianworldcongress.org/UserFiles/File/>

5. Звіт щодо методології організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. – Будапешт: МОП, 2013. – 96 с.

6. Кондратьева Т. Диаспори в современном мире: эволюция явления и понятия / Т. Кондратьева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://perspectivy.net/srez/etnos/diaspory_v_sovremennom_mire_evolyucija_javlenija_i_ponatija_2010-02-27.htm

7. Милитарев А. О содержании термина «диаспора» и к выработке его определения / А. Милитарев // Диаспоры. – 1999. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.archipelag.ru/tu_mir/rm-diaspor/proposition/militarev/?version=forprint
8. Міграція в Україні. Факти і цифри. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Світового Конгресу Українців. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrainianworldcongress.org/index.php>
11. Офіційний сайт Української Світової Кооперативної Ради. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wcuc.org.ua/about.0.html>
12. Паша Тагид. Міжнародні напрацювання в сфері міграції та розвитку / Тагид Паша // Україна та світове українство: розбудова ефективного партнерства заради розвитку : Звіт конференції. – К. : MOM, 2013. – С. 17–23.
13. Платіжний баланс і зовнішній борг України 2013 рік // Щоквартальне аналітично-статистичне видання Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=7471977>
14. Про закордонних українців : Закон України 04.03.2004 № 1582-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1582-15>
15. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року : Постанова Кабінету міністрів України від 18.07.2012 № 682. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/682-2012-%D0%BF>
16. Тощенко Ж. Т. Диаспора как объект социологического исследования / Ж.Т. Тощенко, Т.И. Чаптыкова // Социологические исследования. – 1996. – № 12. – С. 33–42.
17. Шаров О. Українська діаспора у світлі економічної глобалізації / О. Шаров. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/article.html/print?id=512>
18. Щур Р.І. Міграційний капітал у фінансовому забезпеченні інвестиційного розвитку регіонів України / Р.І. Щур // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 4. – С. 196–201.
19. Brubacker R. The «Diaspora» diaspora / R. Brubacker // Ethnic and Racial Studies. – 2005. – V. 28. – № 1. – P. 1–19.
20. Chami R. Macroeconomic Consequences of Remittances / R. Chami, A. Barajas, Th. Cosimano, C. Fullen Kamp, M. Garen, P. Montiel. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/op/259/op259.pdf>
21. Chang M. How Does the Indian Diaspora Help Drive Trade and Investment Ties between India and North America?: An Explanatory Study / M. Chang. – Canada, Burnaby : Simon Fraser University, 2010. – 274 p.
22. Ehrhart H. Does Migration Foster Exports? An African Perspective / Hélène Ehrhart, Maëlan Le Goff, Emmanuel Rocher, Raju Jan Singh, 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cepii.fr/PDF_PUB/wp/2012/wp2012-38.pdf
23. Genç M. The impact of migration on trade / Murat Genç, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wol.iza.org/articles/impact-of-migration-on-trade.pdf>
24. Newland K. Heritage Tourism and Nostalgia Trade: a Diaspora Niche in the Development Landscape / K. Newland, C. Taylor. – Washington DC : Migration Policy Institute, 2010. – 28 p.
25. Terrazas A. Diaspora Investment in Developing and Emerging Country Capital Markets: Patterns and Prospects. Diaspora and Development Policy Project / A. Terrazas. – Washington : DC, 2010. – 32 p.
26. Tung R. Brain Circulation, Diaspora and International Competitiveness / R. Tung // European Management Journal. – 2008. – 26(5). – P. 298–304.
27. World Migration Report. The Future of Migration: Building Capacities for Change / [Ed.-in-Chief K. Koser, F. Laczko]. – Geneva : IOM, 2010. – 273 p.

Стаття надійшла до редколегії 15.10.2014.

Оксана Пятковская

Финансово-экономические перспективы сотрудничества Украины и диаспоры.

В статье рассмотрен опыт зарубежных государств в сфере использования финансово-экономического потенциала собственных диаспор и предложены механизмы совершенствования украинского законодательства с целью частичной имплементации этого опыта в Украине.

Ключевые слова: диаспора, зарубежные украинцы, денежные трансферты, инвестиции, торговля.

Oksana Piatkovska

Financial and Economic Perspectives of Cooperation between Ukraine and the Diaspora.

The paper describes financial and economic prospects of Ukrainian cooperation with the Diaspora. The author analyses the experience of other countries and points out the following finan-

cial perspectives: a) labour migrant associations which implement projects based on sharing migrants' capital; b) Diaspora deposits which are mostly used by Ethiopia, India, Turkey; c) Diaspora Bonds, i. e. debt instruments applied by Israel, Egypt, India; d) Diaspora mutual funds. The author emphasises that Ukrainian migrants' remittances do not promote economic development and that the mechanism of attracting financial inflows to Ukraine from the Diaspora exists due to the World Council of Ukrainian Cooperatives. Using statistical data, the author shows that the representatives of the Ukrainian Diaspora do not promote trade with the countries of their residence, even though it has been empirically proved for other diasporas, e.g. African, Indian, etc. As a result, in the following article the critical analysis of Ukrainian political documents concerning cooperation with the Diaspora is made and the improvement proposals are formulated.

Key words: *Diaspora, Ukrainians abroad, remittances, investments, trade.*